

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נב.

עין משפט
גר מצוה

(ב) ז"ק סא. ע"ש. (ג) נ"ט.
הענין מוס' חולין נד: ד"ה
כסלע. (ד) ז"ק סא. (ה) וגי
הר"ש רבה. (ו) [חופסי
פ"ג. (ז) ר"מ מ"ג. (ח) [סס].
(ט) ר"מ מ"ג. (י) ג"מ פ"ב
[מ"ז ע"ש]. (יא) [נ"ב].
(יב) [סס]. (יג) [סס]. (יד) [נ"ה]
ע"ש. לפי ד"ה ושי'.
(טו) [נ"ב].

מוסף רש"י
רש"י. לשון זול וע"ה לד"ה.

שמונה פונדיונות. שמות כשאר אונאה: בכרכיס. שיש שס שולחני עד כדי שיראה לשולחני: בכפרים. שאין שס שולחני: עד ערבי שצטות. שכל להוילאה בערב שנת לפעודת שנת אז ידע אם יוכל להוילאה ויקבלה ממנו: ואם היה. הנותן מוכרה: אפילו לאחר

תנא ירדן קחשיב מלמטה למעלה. דלון אונאה עד ד' איסרין ולא עד ככלל דכ"ד איסרין יש אונאה דנגמרה אמרינן מאן מנא עליה ר"ש היא דלמך ח' פונדיונין הויין אונאה: ו**ר"מ** ברא קחשיב מלמעלה למטה. אי גרסינן דכרייתא עד כמה חמי שפיר דחשיב מלמעלה למטה וקצר עד ועד ככלל אכל אי לא גרסינן עד לא הוה לרין למימר דחשיב מלמעלה למטה אלא כמשמעו כמה יהא אונאה ד' איסרין ואגז דקאמר לתנא דידן מלמטה למעלה נקט לתנא כדלא מלמעלה למטה:

אשמונה פונדיונות שני פונדיונים לדינר עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות יאם היה מכירה אפי' לאחר שנים עשר חדש מקבלה הימנו ואין לו עליו אלא הרעומת דונותנה למעשר שני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: **ג**מ' ורמינהו עד כמה תהא הסלע חסירה ויהיה בה אונאה אמר רב פפא לא קשיא **ה** תנא ירדן קא חשיב **ו** ממטה למעלה תנא ברא קא חשיב **ז** מלמעלה למטה מאי שנא בסלע דפליגי ומאי שנא במלית דלא פליגי אמר **ח** רבא מאן תנא מלית ר"ש היא אב"י אמר מלית עד שותת מחיל איניש דאמר איניש עשיק לגביך ושוי לכרסך סלע כיון דלא סגי ליה לא מחיל גופא **ט** עד כמה תהא הסלע חסירה ויהא בה אונאה ר"מ אומר ארבעה איסרות איסר לדינר ר' יהודה אומר ד' פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר שמונה פונדיונות שני פונדיון לדינר יתר על כן מוכרה בשויה **י** עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע פחות מכן איסר אסור **יא** (להוציא) **יב** יהרי זה לא ימכרה לא לתגר ולא לחרם ולא להרג מפני שמרמין בה את האחרים אלא יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו אמר מד בסלע עד שקל בדינר עד רובע מאי שנא בסלע עד שקל ומאי שנא בדינר עד רובע אמר אב"י **יג** מאי רובע דקתני נמי רובע שקל אמר רבא דיקא נמי דקא תני רובע ולא קתני רביעי **יד** ממה ליה למתלייה לדינר בשקל מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאיכא דינר דאתי משקל מסייע ליה לר' אמי דא"ר אמי דינר הבא משקל מותר לקיימו דינר הבא מסלע אסור לקיימו: פחות מכן איסר אסור **טו** (להוציא): מאי קאמר אמר אב"י הכי קאמר פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור אמר ליה רבא אי הכי אפילו משהו נמי אלא אמר רבא פחתה סלע איסר לדינר אסור וסתמא כר"מ תנן התם **טז** הסלע שנפסלה והתקינה שיהא שוקל בה משקלות ממאה עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה לסלע שני דינרים **יז** פחות מכן יקוץ יתר על כן מאי אמר רב הונא פחות מכן יקוץ יתר על כן יקוץ רבי אמי אמר פחות מכן יקוץ יתר על כן יקיים מיתבי יתר

עשיק צנבדך. וא"ת התינונא נתאנה לוקח נתאנה ומכר מתי איכא למימר והסינח כסות פירות מאי איכא למימר וי"ל דלא פלוג רבנן ועי"ל דעיקר הטעם הוי סלע כיון דלא סגי לא מחיל:

ולא קתני עד רביעי. ואע"ג דרובע מתי למיהו נמי רובע דינר כדתנן בפ"ק דכריתות (דף טז.) זו ביום עמדו דרבעמיס והיינו רובע דינר כדפי' התם וכן אמרינן התם גר שנתגייר לרין שפירש רובע לקינו מ"מ אי מיירי הכא ברובע דינר ה"ל למיתני רביעי דלא נטעי ברובע שקל:

אמר אב"י פחתה סלע יותר מכדי אונאה איסר אסור להוציא. פרש"י ציפה וא"ת פשיטא ורבא נמי שהקשה אפילו משהו נמי היה לו להקשות אפי' כדי אונאה נמי וי"ל דמייירי אפי' בדעתו להחזיר האונאה אסור כיון דהמקח טעות הוא אכל כדי אונאה מותר להוילאה ציפה וכלכד שיחזיר האונאה אם יבצענו הלא קודם שיראה לשולחני ומותר כיון שהמקח מתקיים ופחות מכדי אונאה מוכרה ציפה אפילו אם אין דעתו להחזיר אונאה משום דהוי דינר לאתגר מחילה רבא אמר פחתה איסר לדינר אסור להוילאה ציפה אם אין דעתו להחזיר משום דהוי אונאה כר"מ ועוד יש לפרש אמר אב"י כו' אסור להוילאה אפילו בשויה וסבר כמ"ד בסמוך יתר על כן יקוץ אכל פחות מאיסר שרי להפסד מרובה חששו ולא להפסד מועט רבא דקאמר אפי' משהו נמי לית ליה האי סברא ומאי נמי סבר רבא צין כמ"ד יקוץ צין כמ"ד יקיים: יתר על כן יקוץ. ולא ימכרנו לתגר מתי קאי אפחתה יתר מכדי אונאה וה"פ אפילו ע"מ לנוקבה לא ימכרנו לתגר ולחרס אכל לאחרים ימכור על מנת לנוקבה ולמ"ד יתר על כן יקיים לא ימכרנו לתגר לא קאי אלא אכסלע עד שקל דלמך יותר משקל והאם קאי לא ימכרנו לתגר כו': והתקינה

ולא להרג. רוצח: **למסלייה לדינר בשקל.** לימא דדינר עד האי זוז: דאסי משקל. אם פחתה השקל עד תלוי ונעשה דינר: מוסר לקיימו. ולהוילאו דדינר: דינר הבא מסלע אסור לקיימו. אפי' להוילאו דדינר דמתוך שהוא בא ממטבע עבה ורחבה טועין צו לאמרנו דשקל ואמי לקבולי צבורת שקל: מאי קאמר. ה' ליכא למימר פחות מיתן דלם עמד שקל על פחות משקל או אם עמד דינר על פחות מרובע איסר אסור לקיימו דמאי איריא איסר אפילו משהו נמי דהא אמר בסלע עד שקל ותו לא: יתר מכדי אונאה. ל"מ כדאית ליה לרבי יהודה כדאית ליה: אסור. להוילאה ציפה: עמאה. מקבלת טומאה מעתה שהרי עשאה כלי: יקוץ. יחכנה לנשים דאמי לאפוקה בשקל: יתר על כן יקיים. דלגבי סלע מנכרץ פחתה ולא מחליפה בסלע: יתר

עח א מיי פ"ב מהל
מכירה ה"י י סמג
לאו קע טו"ע ח"מ סי'
רמ פ"ב ח':
ע"ב ב ג מיי ס' ה"י יא
(והל' י) ועיין צמ"ד
משהו טו"ע ס' פ"ר ח':
פ ד מיי פ"ד מהל'
מעשר שני ה"י יע:
מ ה ו ז מיי פ"ז מהל'
גניבה ה"י ד (והל' ה)
סמג ע"ש ע"ב טו"ע ח"מ
סי' רמ פ"ד יח:
פב ח מיי פ"ט מהל'
כלס ה"י י:
פג ט י מיי פ"ז מהל'
גניבה ה"י ה:

והתקינה. אם לריבה מעשה כמו חיתוך אחי שפיר דנקט
התקינה דמידי דמוסר מלאכה אין עומא במחשבה
כדלמרינן במרוצה (ב"ק דף קו:) ואי אינה לריבה חיתוך הוי התקינה
לאו דוקא לכל הכלים יורדים לדי עומאחם במחשבה:

שיהא שוקף בה משקלות. ואל"ת
דהכא משמע שעשוי משקל
בשל מתכת ובהמוכר את הספינה
(ב"ב דף פט:) וזהו ה"ל (אלא אמרינן אין
עושין משקלות משל מתכת וי"ל
דדוקא לשקול בשר ושמנ שהלכותיה
מדבק בהם ומתיבש ומכביד אסור
אכל לשקול בהם כסף זהב שרי
אלא תריך לחופן בעור שלא ישחקו
כדליתא פ' המביא תניין (גיטין כג.
ושם) שלשה עורות הן כו' כדי לגור בו
משקולת קטנה והיינו של מתכת
דמתפיש אותה בעור(ט):

גוהנה המעשר שני. אחסרה כדי
אונאה קאשי ונותנה למעשר
שני בשויה ואינו מושג משום אסימון
דשם מטבע יש עליה דמי שאינו
לוקחה בשויה בתורת מטבע כי אם
כמו נסכה אינו אלא נפש רעה ורז
פפא כל להוסף אפילו שאר מטבעות
מסייע ליה לחזקיה דאמר מחללה
גיפה פי' כאלו מתחילה היתה כן ולא
חסקה דהיינו המביא דלי ממתני'
ה"א ונתנה למעשר שני בפחות משויה
משום דנפש רעה אינו מקבלה בשויה
בתורת מטבע וקמ"ל דלא מיקרי
אסימון משום דמי שאינו לוקחה
אינו אלא נפש רעה קמ"ל חזקיה
דמחללה גיפה כאלו היתה מתחילה
כן דכ"ע הכי שקלי לה והיינו בשויה
ממש ופריך דאין לנמנא ולהלל
בשויה ומשני בתורת יפה כלומר
שמחלל בפחות מעט משום דאין יכול
לנמנא כמו גיפה שמחלל כמו כן
בפחות מעט והרז רבי יחאן בן הרז
ר' מאיר מפרש דקאי אפחות מכדי
אונאה ונותנה למעשר שני בסלע
שלא שאינו אלא נפש רעה מי שאינו
מקבלה בסלע שלם מסייע ליה
לחזקיה דאמר אע"פ שפרטתה שולחני
בשויה ולא בסלע שלם לפי שהוא
מדקדק יותר אפי' הכי מחלל גיפה
בסלע דלזילין בטר שאר בני
אדם שאינם מדקדקים ומקבלין אותה
בסלע שלם והשתא הוי גיפה כמשמעו
ופריך והא אמר חזקיה לפי שאי אפשר
לנמנא ומשני בתורת יפה כלומר
פחות מעט מסלע שלם כמו אם לא
חסקה כלל הוי מחלל עליה פחות
מעט וקא משמע לן חזקיה דמחללה
גיפה דלי ממתני' ה"א ונתנה למעשר
שני בשויה כמו שיתן עליה שולחני
לפי שאינו אלא נפש רעה למי שאינו
מקבלה בשלם א"כ לא הוי אסימון
והריב"ז פי' ונתנה למעשר שני בסלע
שלם אותה חסרה כדי אונאה וקשה
דלמאי הוי נפש רעה אותה שאינו
מקבלה הלא חייב להחזיר האונאה:
ואסורים

יתר על כן מוכרה בשויה מאי לאו שפחתה
יותר מכדי אונאתה לא יתירה דאכתי לא
פחתה בכדי אונאתה מוכרה בשויה מיתבי
עד כמה תיפחת ויהא רשאי לקיימה בסלע
עד שקל מאי לאו דפחית פורתא פורתא לא
דנפיל לגורא ואפחות בחדא זימנא אמר מר
יקבנה ויתלנה בצואר בנו או בצואר בתו
ורמינה "לא יעשנה משקל בין משקלותיו
ולא יורקנה בין גרושתיו ולא יקבנה ויתלנה
בצואר בנו ובצואר בתו אלא או ישחוק או
⁶יתוך או יקוץ או יולך לים המלח אמר ר'
אלעזר ואמרי לה רב הונא אמר ר' אלעזר
לא קשיא "כאן באמצע יכאן מן הצד: עד
מותי מותר להחזיר בכרכים עד שיראה
לשולחני בכפרים עד ערבי שבתות: מאי
שנא בסלע דמפליג ומאי שנא במלית דלא
מפליג אמר אבוי כי תנן נמי מתני' במלית
בכרכין תנן רבא אמר מלית כל איניש קים
ליה בגוה סלע כיון דלאו כל איניש קים
ליה בגוה אלא שולחני הלכך בכרכים
דאיכא שולחני עד שיראה לשולחני בכפרים
דליכא שולחני עד ערבי שבתות דסלקין
לשוקא: ואם היה מכירה אפי' לאחר שנים
עשר חדש כו': היכא אי בכרכין הא אמרת
עד שיראה לשולחני אי בכפרים הא אמרת
עד ערבי שבתות אמר רב חסדא ⁷במידת
חסידות שנו כאן אי הכי אימא סיפא אין לו
עליו אלא תרעומת למאן אי לחסיד לא
קבולי ליקבלה מיניה ולא תרעומת תיהוי
ליה ואלא להאיך דקבלה מיניה ולבתר
דמקבלה מיניה תרעומת תיהוי ליה ה"ק
הא אחר אע"פ שאין מקבלה הימנו אין לו
עליו אלא תרעומת: ונותנה למעשר שני
ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה: אמר
רב פפא ש"מ האי מאן ⁸דמוקים אוזוי מיקרי
נפש רעה "והני מילי הוא דסגוי להו מסייע
ליה לחזקיה דאמר חזקיה בא לפורטתה פורטתה
בשויה בא לחללה מחללה ביפה מאי קאמר
הכי קאמר אע"פ כשבא לפורטתה פורטתה
בשויה כשהוא מחללה ומחללה ביפה למימרא
דסבר חזקיה דמזולוין כמעשר שני * והאמר
חזקיה מעשר שני שאין בו שוה פרוטה אומר
הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי
שאי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו מאי
ביפה בתורת יפה דתרי זילי לא מזולוין
ביה גופא אמר חזקיה ימעשר שני שאין
בו שוה פרוטה אומר הוא וחומשו מחולל
על מעות הראשונות לפי שאי אפשר
לו לאדם לצמצם מעותיו מיתבי ⁹ההרומה
והביכורים חייבין עליהן ¹⁰מיתה ¹¹וחומשו
ואסורים

יתר על כן מוכרה בשויה. לעילה קמיי לה גבי סלע שפחתה מוכרה
בשויה לפי דמיה ולא גיפה אלמא מותר לקיימה: יתר על כן. על
כדי אונאה ללא פחתה כדי אונאה לכל חד וחד כדלית ליה:
לאו דפחית פורתא פורתא. וקאמר
מותר לקיימה עד שקל אלמא לא
מיתלפא בסלע ותיובחת דרב הונא:
גרושתיו. שזרי כלי כסף: ה"ג או
יקוץ או יתוך. לשון הפכה ולא גרסינן
יחתוך: באמצע. יקבנה דמשנקה
לא קגיא: מן הנה. לא יקבנה לפי
שהרמאי שימלאנה יקוץ אותה קביב
עד שיזילא את הנקב ומרמה בה את
האחרים ויזילאנה בשקל: דמפליג.
בין כפרים לכרכים: ומאי שנא
עליה דלא מפליג. דקמיי כדכי שיראה
לתגר או לקרובו לא שנה כרך לא
שנה כפר: דסלקין לשוקא. לקנות
זרע סעודת שבת: מדם חסידות.
וה"ק אם חסיד הוא מקבלה: למאן.
מי המתעורר: אם לחסיד. קאמר
דיש לו תרעומת על המחזיר מי
כופהו לקבל שיתרעס טוב לו שלא
יקבלנה משקבלנה ויזילא דינה על
חבירו: ואמר. שאינו חסיד ולא
רצה לקבלה אין לזה עליו אלא תרעומת
דאיכו הוא דאפסיד אנפשיה שלא
החזירו בזמנו: דמוקי אווא. מעמיד
עצמו מלקבל כשמואל בהם פגם:
מסייע ליה. מתני' דקמיי נותנה
למעשר שני: בא לפורטתה. בא
להחליף סלע חסירה בפרוטות:
פורטת בשויה. לפי חסרונה ולא ירמה
את חבירו לפורטת גיפה: בא לחללה.
לחלל מעשר שני עליה: מחלל. עליה
מעשר דמיי סלע יפה: גיפה. כאלו
היא יפה: מאי קאמר. בא לפורטתה
פורטת בשויה מתימין אתא
לאשמעינן דכיון דפחתה כדי אונאה
אסור להזילאה גיפה: ה"ק. אע"פ
שכשבא לפורטתה צירושלים בפרוטות
ליקח סעודת מעשר על כרחו יפרטתה
בשויה ולא גיפה אפילו הכי סלע
שמה שאינה אלא נפש רעה וכשמחלל
מעשר עליה מחלל גיפה ואשמעינן
חזקיה דמתני' דקמיי נותנה למעשר
שני כאלו היא יפה קאמר: דמזולוין.
לנמנא דמי פדיונו: שאין בו שוה
פרוטה. ואין בו כה לתפוס פדיונו
שיתן פרוטה ויחללה כדלמר לקמין
ממעשרו ¹ ולא כל מעשר כו': אומר
הוא וחומשו. שאני תריך להוסף
עליו: יפה מחולל על מעות הראשונות.
שמחללתי עליהן מעשר שני ועודן
צדי יפה חף זה מחולל על אותו
מעשר: שאי אפשר לאדם לנמנא
מעוטיו. לחלל בשוין בלמנא
שמתוך שהוא ירא מלפחות ומנא
אוכלו בלא חילוף הוא מוסיף על דמיו
הילכך פחות משוה פרוטה זה מחלל
על אותו עודף. אלמא לא פריקין
בלמנא וכ"ש בפחות: בפורטת יפה.
בשויה וה"ק כסס שכשבא לפורטתה
צירושלים לא יקבלה הימנו להדיא

א ב מ"י פ"ז מהל'
גינה ה"ל ד פגמ
לאוין קט טושיע ח"מ פי'
כס סע"י ית:
ג (מ"י) שם ה"ל ו טושיע
(ס):
מה ד ה ר מ"י פ"ג
מהל' מוכרה ה"ל יב
ועין במ"מ פגמ שם
טושיע ח"מ סע"י ח:
פ"ו ז מ"י פ"ד מהל'
מעשר שני ה"ל יח
וה"ל יט פגמ שני קל:
פ"ז ה מ"י שם פ"ה ה"ל
ה סגמ שם:
פ"ח ט מ"י פ"ו מהל'
תרומת ה"ל ו פ"ג
פ"ט י מ"י פ"ו מהל'
תרומת ה"ל א
וה"ל ד וע"י מהל' כפרים
ה"ל ה):

גליון הש"ס

גמרא והאמר חזקיה
בפשי שני לקמן דף
נג ע"ב:

מוסף רש"י

ההרומה והביכורים
חייבין עליהן מיתה. זר
האובלן מדי. דכתיב ויקרא
(כג) ומתו בו כי יחללוהו
ומסין ליה וכל זר לא יאכל
קדש. וכל הענין מדבר
במורה (תיגה י"ח) זר:
טמא האובלנה. דכתיב ומתו
בו כי יחללוהו. וביכורים
כתיב. דלמר מר ומתומת
ידן אלו הביכורים יבמות
ע.ו.ו. הרומש. האובלן
שוגג. דכתיב ויקרא (כג)
ואיכ כי יאכל קדש שבגבה
ויקח חמשתו עליו חגיגה
י"ח. אבל כמעשר שני לא.
דכא זרים אכלי ליה ואין
חומש אלא בפרה את
מעשרי (בבמות עג.)

אלא בשויה ויש מזולין בדמיה יותר מכדי פחתה כן כשבא לחללה מחללה בשויה דמיס פחותים: בפורטת יפה. (מ)משחלל עליה כפי דמיס דלאין
שלה כך לא יחלל על זו אלא בדמיה ודאין שלה: דפרי זילי לא מזולוין ביה. דאע"ג דתנן נותן למעשר שני חד וילתא אשמעינן
דמחללה על סלע חסירה ולא אמרינן הרי הוא כאסימון או כמעות היתנות (מ)באסימון(מ) אכל תרי זילי לחלל עליה מעשר דמיי סלע יפה
לא: ביכורים. הוקשו לתרומה דקרינהו כחמנא תרומה דלמר מר (מכות דף י"א.) ותרומת ידן(ס) אלו בנורים: חייבין עליהן
מיה. זר או כהן עמא האובלו במזיד: וחומש. זר האובלן בשוגג דכתיב (ויקרא כג) ואיכ כי יאכל קדש שבגה וגו':
ואסורים

